

Esteban Zazpi de Vascos

Kecsua dalok*

1.

*Sírjál csak, kedvesem,
mert én most elmegyek,
zúgó vizek mentén
tengerig elmegyek.
Sirass csak, kedvesem,
összegyűlt könnyeid
tenyeredbe gyűjtsed,
napestig sirass.*

*Hogyha visszatérek,
megiszom könnyeid,
meggyógyulok tőlük,
mikor visszatérek...*

*Tudod, visszatérek,
sírjál csak, kedvesem,
várj reám,
hozzád visszatérek.*

2.

*Mit akarsz, keselyű,
mit akarsz, te héja,
nincs nékem szeretőm,
akit tőlem eltépj,
akit tőlem elvőgy...*

*Ha szeretőm volna,
a szememben lakna,
fehér solyóm volna...
A szememet tépd ki,
keselyű,
te héja...*

3.

Büdös dögkeselyű
elvitte kedvesem,
egy spanyol karvaly,
ellopta szeretőm...
Hozd vissza, keselyű,
hozd vissza, te karvaly,
átkot mondok reád,
szörnyű imádságot...

Hozd vissza, spanyol grand,
hozd vissza, kedvesem,
mert ha átkom nem fog,
ha nem öl meg téged,
éles hegyű tőrrel
én öllek meg, keselyű,
te büdös spanyol grand,
te fekete karvaly...

4.

Jarahui, jarahui,
ha elmész gyermekem,
minket ne felejts el.

Nézz vissza az útból
minden estefelé,
nézz vissza mifelénk,
könnyebb lesz a nagy út,
megitat a csermely,
nem hagy szomjan téged,
hogyha visszánézel...

Mikor reánk gondolsz,
szállást ad az erdő,
vacsorád is léssen,
kőpárnád megpuhul,
hogyha visszánézel...

Simogat a szél majd,
langyos lesz a zápor,
hosszú, hosszú úton

*nem lesz hógörgeteg,
a nagy hegyek ormán
nem lesz hózivatar,
mert neked menni kell,
mert neked jönni kell,
vár apád, vár anyád
gyermekem,
egyetlenem,
várlak...*

5.

*Hacienda,
gőgös hacienda,
zöld tengerben úszó,
rózsaszín palota...*

*Messziről nézlek,
messziről félek,
csipkés ablakaid,
rideg párkányaid,
hacienda,
büszke hacienda,
engem szomorítanak...*

*Talpig selyemben
lobogó lányaid,
tőlem messzi vannak,
mint a fehér lovak,
hacienda,
éjjel is világló,
fényes hacienda...*

*Legszebb akkor lennél,
akkor lennél legszebb,
mikor a mély hajnal
meg-meglobogtatna,
piros pírba vonna,
talpig porig égnél,
fényes hacienda...*

6.

*Pici madár,
gyöngyszemecske,
a hajamban kaktuszvirág,
a kedvesem hozta,
sziklák között szedte...*

*Tükörszárnyú szívárványom,
gyöngyszem madár,
a keblemben dohányvirág,
a kedvesem hozta,
patak mellett szedte,
a kelyhében
csókját küldte...*

*A keblemre
hull a könnyem,
siratom a szeretőmet,
bánatosan várom...*

*Pici madár,
gyöngy szívárvány,
nézd meg milyen árva vagyok,
ne tépd el virágom,
megsebzett virágom....*

7.

*Kokalevél,
fényes kokalevél,
te segíts meg engem,
vigyél el messzire,
álomba hullass
kokalevél
vigyél kedvesemig,
vigyél el engem.*

*Elvitte egy kegyúr,
elvitte egy gringó
messzire, messzire
röpíts kokalevél,
mint az álom röpíts,
a gringóig röpíts...*

*Zárdába zárta,
magának ajánlja
kicsi leánykámát,
kicsi szeretőmet,
kokalevél segítsd,
álmomba segítsd...*

8.

*Olyan a kedvesem,
mint a pálmafa ága,
egyedül én tudom,
mint a felkelő Nap,
olyan az ő szíve,
egyedül én tudom:
a keblén két Hold van...
Ó, te messzi tenger,
lago Titicaca,
beléd hullott
a pálmafa ága...
Ne tudja meg senki,
benned két Hold fürdik
és a felkelő Nap...*

9.

*Mint a vadat befogták,
katonának vitték el,
ide is, oda is
futtatják...*

*A fegyvere parittyá,
bambusznád a szuronya,
kelj fel, feküdj,
ugratják.*

*A kaszárnya porondján
ide-oda rugdalják,
hasra lökik,
nyalatják
az őrmesterek mocskát.*

10.

*Kedvesem, ha visszatér,
rongyokban ha visszatér,
könnyeimmel mosdatom,
fényesítem aranyra
csókokkal*

*Kedvesem, ha visszatér,
csontváz lesz, ha visszatér,
megítatom lámatejjel,
kukorica anyácskával
etetgetem majd,*

*Kedvesem, ha visszatér,
hangja sem lesz,
szava sem lesz,
én sem szólok,
nem kérdezem,
hogy merre járt,
csak nézni fogom én.*

11.

*Harang kondul,
galamb száll fel,
ezüst szender,
éji lepke
soha le ne szállj.*

*Ha elmegyek
éji szender,
ezüst álom,
a virágok kelyhe előtt,
te csak zurzulázz,
soha le ne szállj...*

*Vissza sose térek,
röpke szender,
ezüst lepke,
hogyha te leszállsz,
meghalok én,
sírní se fogsz már.*

12.

*Illapa, illapa,
Hold lánya Killa,
a szakadék fölött,
a vad folyó fölött
miért énekelsz?*

*A sziklaszegélyre,
illapa, illapa,
holdleány Killa
engem miért hívsz?*

*Odavarázsolsz,
megbabonázol,
Illapa, illapa,
telehold lánya,
szakadék szélén
kereslek már én.*

*Illapa, illapa,
holdleány Killa,
nem lellek sehol,
mért sírsz hát értem,
hogyha csak hívogatsz
s nem vársz meg
sehol?*

13.

*Árva kondor,
bús keselyű,
fönt a havas szikla ormán
miért vagy egyedül?*

*Cuzco körül
hullával van beterítve
a nagy tarka rét.*

*Vértől bűzlik
messzi pampa,
temetetlen halottaktól
rohad el most
Cuzco körül
a letiport rét.*

*Kihánytam már
minden csügöt,
beteg vagyok,
havak fölött
csüggök egyedül*

14.

*Coracora, de messzi vagy,
oda mennék én.
Amikor a hajnal hasadt,
odament egy szőke legény,
a nyakamra gyöngysort fűzött,
intetetett még...*

*Coracora, de fényes vagy,
fényesebb a gyöngysoromnál,
napok hosszát szól az ének,
de sehol nincs,
sehol is nincs,
a szőke legény...*

15.

*Aludj, fiam, árva fiam,
balzsamfából van a bölcsőd,
aludjál,
tejem helyett mézet igyál,
ne sírj, fiam, aludjál,
nádszirupot hozok,
aludj, kicsi árvoám,
megölték apádat,
kicsikém, ne sírj,
téged is megölnék,
soha fel se nősz...*

*Ne sírj, árva fiam,
megfejem a kecskét,
apád helyett nőjj,
árva fiam, tente,
aludjál, aludj...*

16.

*Csalogány, csalogány,
éjszakán át csivitelő
csapodár madár,
ne vidd el álmom,
hagyj aludnom, csalogány,
csattogó madár...*

*Egész éjt csak forgolódom,
eléget a tűz,
elhamvaszt a vágy
csalogány, csalogány,
hajnalig csak hánykolódom
csapodár madár,
takaróm ölelem,
párnámat csókolom,
mért nem hagysz aludni
csapodár madár?*

17.

*Forrás partján
sárga virág nő,
halottak lelke,
sárga virág nő.
Holdra vonít egy kutya,
sárig virág nő,
jön a kaszás az éjben
sárga virággal,
táncoltat a halál,
sárga virág nő,
menni kell, ha elvisz
sárga virággal*

18.

*Hercegnő volt,
királyi mátká,
falakat emelt köré
az apácazárda.*

*Hercegnő volt,
a nagy inka lánya,
kőfal sem védhette,
apácázárda,
egy cifra hidalgó
virágot tépett,
királyi mátkát,
hercegnők legszebbjét
ágyába vitte,
kedvére játszott,
egy nap megunta
a hercegnő húsát,
a spanyol hidalgó
utcára dobta,
a nagy inka lányát
utcára dobta...*

*Ő inkább meghalt,
hercegnő maradt
ott is,
hercegnő maradt*

19.

*Várj, hiába várj,
szerelmed, ha elveszett
vissza sosem tér,
messzi földön vándorol,
többé sose várd,
elveszett a vándorod,
várj, hiába várj,
szerelmed, ha elesett,
több meg se tér
te keresd meg valahol,
vár hiába vár...*

1782 után

* Minekutána 1781 májusában, Tupac Amaru borzalmas kivégzése után végképp megszöktem a spanyol királyi katonaságtól, hosszú időig az Apurimac völgyében, illetve a Vilcabamba hegyeinek indián falvaiban bujdokoltam. Szerencsémre befogadtak, segítettek rejtőzködéseimet, olyannyira védtek, mint-ha közülük származtam volna. Valamennyire meg is tanultam a nyelvüket, éltem a mindennapjaikat, legtöbbször nyájaikat őriztem, mert innen tudtam a leghama-

rabb ellépni, ha jöttek a corregidor járőrei. Lassan-lassan közjük valóvá váltam, velük örültem, velük vigadtam, velük szomorkodtam. Nagyon megszerettem inkább szomorú, mint vidám énekeiket: a hailijket, a huaynokat, a vajnyukat, az aravikat. Ezeket a dalokat általában rögtönzik, vagy ha nem is, ahány énekes, zenész, annyszor változnak. Az előadó egyénisége szüli mindig újra és újra ezeket a dalokat, amelyeknek a formai szabályai sem ennyire rigorózusak, mint az európai daloké. Amennyire szerény kecsuatudásom engedte, sokat lefordítottam belőlük, jobbra csak a tartalmi hűségre törekedtem. Vilcabamba hegyeiben ismerkedtem meg egy Pachacuti nevű pap-haravikuval (így nevezik a kecsuák a dalnokaikat), aki nem vette fel a keresztény hitet, egy tekervényes barlangban élt, rejtőzködött a hódítók és papjaik elől, az ősi inka főistent, Virakocsát imádta. Tőle tanultam sokat történelmükről, himnuszaiokról, mondáikról, mítoszaikról. Ezeket felhasználva európai módi szerint írogattam aztán az „Inka románcokat”.

Ferenczes István átköltései